

With their pockets full of bullets

New age μιλιταρισμός στους δρόμους του Μεξικού

“Όποιος ελέγχει την πόλη, ελέγχει και τα ναρκωτικά”¹

Να μιλάς για μια πόλη και να λες για τους μπάτσους της, για τους χιλιάδες νεκρούς της και για τα καρτέλ των εμπόρων ναρκωτικών. Να την εντοπίζεις στο χάρτη και μαζί να εντοπίζεις τις διαδρομές των “προϊόντων” που εξάγει. Να σου είναι οικείο το όνομά της, γιατί πολύ “απλά” το 2009 δολοφονήθηκαν εκεί περισσότεροι απ’ ό,τι στο Ιράκ. Εντάξει· δεν είναι και η καλύτερη μέθοδος για να μάθει κανείς γεωγραφία, είναι, όμως, αυτή που προσφέρει απλόχερα ο καπιταλισμός. Ο λόγος για τη Σιουδάδ Χουάρες· τη μεξικανική πόλη που βρίσκεται στα σύνορα Μεξικού-Η.Π.Α και όπου η καπιταλιστική κανονικότητα έχει “περάσει σε άλλη πίστα κι έχει ανέβει επίπεδο”. Μια πόλη 1.300.000 κατοίκων που έχει καταληφθεί από 11.000 ενστόλους. Μια κοινωνική δομή που μετράει 15.000 δολοφονημένους από το 2006, 10.000 ορφανά και 60.000 εγκαταλελειμμένα σπίτια, των οποίων οι ιδιοκτήτες έφυγαν μπας και γλιτώσουν.

Ένα στρατηγικό σημείο που τα έχει όλα: χιλιάδες ένστολους υπερασπιστές της τάξης, ισχυρούς ναρκέμπορους και τις παραστρατιωτικές ορδές τους, προλετάριους από κάθε σημείο της χώρας που συνωστίζονται εκεί με την προοπτική να καταφέρουν κάποια στιγμή να βρεθούν οριστικά στην απέναντι πλευρά των συνόρων (αφού πρώτα έχουν περάσει πολλές φορές και τους έχουν ξαναγυρίσει πίσω άλλες τόσες), μια τοπική κοινωνία που “άλλοτε κερδίζει κι άλλοτε χάνει”, αλλά σε κάθε περίπτωση είναι βυθισμένη μέσα στα κρατικά/διακρατικά/παρακρατικά νταραβέρια. Κι αυτά τα νταραβέρια είναι πολύ σημαντικά για να τα αφήσει η κάθε μια πλευρά στα χέρια της άλλης. Για να το πούμε αλλιώς, όταν από το Μεξικό διακινείται σήμερα το 70% των ναρκωτικών που καταναλώνουν οι Αμερικανοί και από αυτό το εμπόριο επιστρέφουν (αφού πρώτα ξεπλυθούν, εννοείται) στη λατινοαμερικανική χώρα περίπου 23 δις δολάρια το χρόνο, δεν χρειάζεται και πολύ μυαλό για να καταλάβει κανείς ότι οι σφαίρες είναι το απαραίτητο μέσο που θα εγγυηθεί ότι η δουλειά, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, θα συνεχίσει να γίνεται.

Παρόλη, λοιπόν, την απόσταση και τις επιμέρους ιδιαιτερότητες που προφανώς υπάρχουν και που προφανώς αγνοούμε, τα όσα συμβαίνουν εκεί μπορούν, κατά τη γνώμη μας, να μάς πουν κάτι. Συγκεκριμένα να μάς πουν δύο τρία πράγματα παραπάνω για το τι σημαίνει “αποτελεσματική και κερδοφόρα” συνεργασία κράτους και οργανωμένου εγκλήματος· τι σημαίνει μεταφορά κεφαλαίου από το παράνομο στο νόμιμο κομμάτι της οικονομίας· τι σημαίνει ανάπτυξη της κοινωνίας μαφίας³. Τι σημαίνει σε τελική ανάλυση η δραστική αναδιαμόρφωση του κοινωνικού και του πολιτικού με όρους πολέμου. Ενός πολέμου που διεξάγεται εδώ και τριάντα περίπου χρόνια και που μέσα από περιόδους εντάσης και ύφεσης κατορθώνει να συντάσσει και να ανασυντάσσει με “επιτυχία” τις κοινωνικές σχέσεις στη βάση της εκμετάλλευσης μέχρι θανάτου. Έτσι, ο “πόλεμος κατά των ναρκωτικών” που διεξάγει με τόση προσήλωση το μεξικανικό κράτος δεν είναι παρά μια στιγμή του ο

λοκληρωτικού· μια στιγμή της ταξική ήττας των “από κάτω” και της θηριώδους νίκης των “από πάνω”. Ένα κομμάτι από το παζλ του πολέμου όλων εναντίον όλων που επιτρέπει στον μιλιταρισμό να ανοίγει νέους “ορίζοντες” και να βροντοφωνάζει με την αναγκαία ωμότητα ότι ο καθένας είναι εν δυνάμει στόχος. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, στη μαγική εποχή του σύγχρονου φασισμού **δεν υπάρχουν ούτε “παράπλευρες απώλειες” ούτε “λάθη”**. Όποιος δολοφονείται από τους φρουρούς της τάξης κάτι είχε κάνει, άρα του άξιζε, άρα ευτυχώς που τον σκότωσαν για να μην σκοτώσει κανέναν άλλον. Αυτή είναι η “λογική” που οπλίζει τα χέρια της αστυνομίας στις σύγχρονες μητροπόλεις, και σίγουρα όχι μόνο στις μεξικανικές...

Από τον καιρό της “νομιμότητας”...

Όταν από τα τέλη της δεκαετίας του ‘80 και κυρίως από το 1993 και μετά (οπότε και υπογράφηκε μεταξύ των κρατών των Η.Π.Α, του Καναδά και του Μεξικού η Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου [NAFTA] που προέβλεπε την κατάργηση των δασμών) η Σιουδάδ Χουάρες μετατράπηκε σε πολλά υποσχόμενη εργατούπολη, κάποιοι μίλαγαν για “ανάπτυξη”. Οι πιο υποψιασμένοι πιθανώς να έβλεπαν την υπερεκμετάλλευση των νεαρών εργατών που κατέφθαναν από ολόκληρη τη χώρα για να δουλέψουν ως φθινό ανειδίκευτο προσωπικό στα εργοστάσια, αμερικανικών κυρίως συμφερόντων, τα οποία άνοιγαν το ένα μετά το άλλο στο μεξικανικό έδαφος ως την **πρώτη φάση του πολέμου**. Τη φάση κατά την οποία θα άλλαζε η ταξική σύνθεση της περιοχής και ο πάτος της κοινωνικής πυραμίδας θα “εξοικειωνόταν” με το ρόλο που του επεφύλασσαν οι σε βάρος του συσχετισμοί δυνάμεων⁴. Εκείνη την περίοδο, η πόλη-σύνορο ήταν αυτό ακριβώς που χρειαζόταν όλοι: τόσο το μεξικανικό κράτος για να μειώσει λίγο τους δείκτες ανεργίας και να γίνει πιο “ανταγωνιστικό” στη διεθνή οικονομία, όσο και τα αμερικανικά αφεντι-

κά για να μειώσουν στο ελάχιστο το κόστος εργασίας (δίνοντας ημερομίσθιο γύρω στα 5 δολάρια και όντας απαλλαγμένοι από "παραπάνιες" κοινωνικές εισφορές, αλλά και ελέγχους, οι businessmen είχαν βρει τη χαρά τους) χωρίς ταυτόχρονα να αυξήσουν το κόστος μεταφοράς (το αμερικανικό έδαφος ήταν στην κυριολεξία δίπλα). Και κάπως έτσι, ένα τμήμα του μεξικάνικου προλεταριάτου⁵, το οποίο δεν μπορούσε πλέον να μείνει στα χωριά αλλά ούτε και να μεταναστεύσει με ευκολία στις Η.Π.Α, έκτισε την "οικονομική πρόοδο", κατά μία έννοια και στις δύο πλευρές των συνόρων. **Στελέχωσε τα καθ' όλα νόμιμα εργοστασιακά κάτεργα**, τις περιφημες *maquiladoras*. Δουλεύοντας, λοιπόν, ατέλειωτες ώρες και βρίσκοντας κατάλυμα στις παραγκουπόλεις που χτίστηκαν στα περίχωρα της πόλης (όπου, "φυσικά", δεν υπήρχαν ούτε τα στοιχειώδη όπως νερό και ρεύμα), οι καθ' όλα υποτιμημένοι εργάτες στα σύνορα Βορρά-Νότου έπαιρναν θέλοντας και μη μαθήματα νεοφιλελεύθερης εργασιακής πειθαρχησης. Επειδή, όμως, από ένα σύνορο "όλοι οι καλοί" περνάνε κι επειδή οι Η.Π.Α δεν έχουν ανάγκη μόνο από βιομηχανικά προϊόντα, αλλά και από "χημικά", η οργάνωση ενός άλλου δικτύου μεταφορών ήταν θέμα χρόνου.

... στον καιρό της "παρανομίας"

Η Σιουδάδ Χουάρες δεν αντιπροσωπεύει ούτε το μοναδικό ούτε το αδιανόητο, για τον απλούστατο λόγο ότι όλη αυτή η βαρβαρότητα που κυλάει στους δρόμους της δεν αποτελεί "έκτακτο περιστατικό" και πολύ περισσότερο δεν συνιστά ένα "παροδικό πρόβλημα" που μπορεί άμεσα να επιλυθεί (από ποιον άραγε;). Αντίθετα, αντιπροσωπεύει έναν συγκεντρωτικό κατάλογο για τους τρόπους συμμαχίας μεταξύ κράτους, αφεντικών και παράνομου κεφαλαίου, έτσι όπως έχουν εξελιχθεί τις τελευταίες δεκαετίες στο συγκεκριμένο συνοριακό (με ό,τι αυτό συνεπάγεται και μάλλον συνεπάγεται πολλά...) σημείο. Γι' αυτό, λοιπόν, ο επονομαζόμενος "πόλεμος κατά των ναρκωτικών" που έχει κηρύξει από τα τέλη του 2006 ο δεξιός Πρόεδρος Φελίπε Καλдерόν, δεν είναι "η πραγματικότητα", αλλά μια στιγμή της πραγματικότητας. Της ταξικά οριοθετημένης πραγματικότητας που δεν χωράει στις αναλύσεις των δημοσιογράφων, οι οποίοι ταΐζουν την πρωτοκοσμική, κατά κύριο λόγο, αφασία με βαρύγδουπες και συναισθηματικά φορτισμένες ανταποκρίσεις από την "πόλη με τη μεγαλύτερη εγκληματικότητα", πετώντας στα μούτρα των αναγνώστων τους περιγραφές αποκεφαλισμένων πτωμάτων, απαγωγών και μαζικών δολοφονιών. Όμως, γι' άλλη μια φορά, η πόλη-σύνορο είναι αυτό ακριβώς που χρειάζονται όλοι και φυσικά το ίδιο το κράτος που κατηγορείται συστηματικά για την έλλειψη σχεδί-

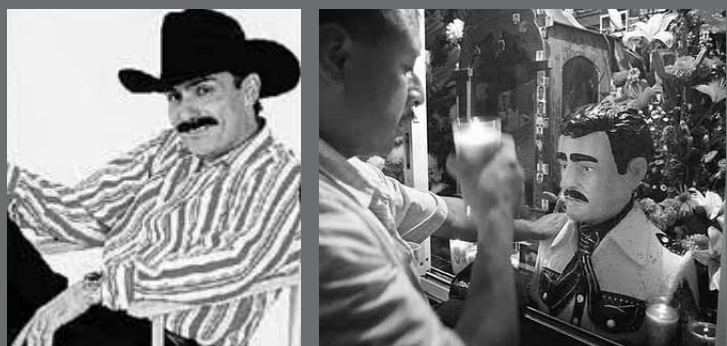
ου αντιμετώπισης της κατάστασης, για την απουσία πολιτικής βούλησης και άλλα τέτοια ωραία. Άδικα, βέβαια, κατά τη γνώμη μας. Γιατί και σχέδιο έχει και βούληση διαθέτει και σε κάτι πολύ συγκεκριμένο προσβλέπει. Αναφερόμαστε, φυσικά, στη **διαχείριση της κατάστασης** στον έλεγχο της διακίνησης ενός τόσο "αποδοτικού εξαγωγικού προϊόντος" που καθώς προσφέρει την πολυπόθητη ρευστότητα στην οικονομία (με τα ναρκοδολάρια που αφού "καθαριστούν", γυρνάνε στη μεξικανική αγορά), βουλώνει πολλά στόματα. Και μια τέτοια "επιχειρηματική δραστηριότητα" (περί αυτού πρόκειται) κανένα κράτος δεν θα την άφηνε να πάει χαμένη. Αντίθετα, θα έσπευδε επί τόπου **να οργανώσει** τους συμμετέχοντες.

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Σιουδάδ Χουάρες αποτελούσε παραδοσιακό, αλλά όχι κεντρικό σταθμό διακίνησης ναρκωτικών με κατεύθυνση προς το Βορρά. Σε γενικές γραμμές, ο κύριος όγκος εργασιών φαίνεται πως πραγματοποιούνταν μέσω της Καραϊβικής. Κάτι που άρχισε να αλλάζει από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και μετά, όταν το αμερικανικό κράτος εντατικοποίησε τους ελέγχους από θαλάσσης και ουσιαστικά ανάγκασε τα κυκλώματα διακίνησης να αναζητήσουν νέα περάσματα. Και τα περάσματα αυτά βρέθηκαν στην Κεντρική Αμερική και κυρίως στο Μεξικό. Τα παιδιά και τα εγγόνια, λοιπόν, εκείνων των πρώτων εργατών και εργατριών του "νεοφιλελεύθερου θαύματος" της δεκαετίας του '90, πρωταγωνιστούν σήμερα στη **δεύτερη φάση του πολέμου, στελεκώνοντας πια τις κατώτερες τάξεις του παράνομου κεφαλαίου**.

Είναι εκείνοι που μοιράζουν σφαίρες με περισσή άνεση προκειμένου να υπερασπιστούν τους δρόμους κυκλοφορίας του "εμπορεύματος" και τα συμφέροντα των αφεντικών τους· είναι εκείνοι που πρώτοι θα φάνε σφαίρες όταν κάτσει στραβή· είναι εκείνοι που είχαν εξαρχής τις λιγότερες επιλογές (αν υποθέσουμε ότι έβλεπαν μπροστά τους κάποια εναλλακτική...). Γιατί όσον αφορά τις θέσεις στις ανώτερες κλίμακες των μισθοφορικών στρατών, είναι "κλεισμένες" από πρώην αξιωματικούς της αστυνομίας και του στρατού, από πρώην πράκτορες των Μυστικών Υπηρεσιών και πάει λέγοντας. Εντάξει· το είπαμε και στην αρχή, είμαστε κάπως μακριά για να έχουμε μια πιο συνολική εικόνα, νομίζουμε όμως ότι εκτός από τους "πρώην" μπορούν να υπάρχουν και οι "νυν". Αυτοί που κάνουν διπλοβάρδιες, παίρνουν δύο μισθούς (έναν από το δημόσιο κι έναν από τον "ιδιωτικό τομέα") και σίγουρα έχουν μια πολύ "συνολικότερη εικόνα" από ό,τι εμείς.

Σημειώσεις

1. Ο αγνώστων λοιπών στοιχείων αξιωματικός της αμερικανικής αστυνομίας, το έχει πιάσει το νόημα.
2. Το κράτος των Η.Π.Α, ο "καλός γείτονας" και προνομιακός "πελάτης" ασκεί κάθε τόσο πιέσεις στο Μεξικό προκειμένου να λύσει το "εθνικό του πρόβλημα", ενώ κατά καιρούς οι κυβερνήτες των νότιων πολιτειών (της Αριζόνας και του Τέξας για την ακρίβεια) ζητούν από την αμερικανική κυβέρνηση να στείλει κι άλλους συνοριοφύλακες στις περιοχές τους, φοβούμενοι τάχα την εξαγωγή της βίας από το Μεξικό. Το μεξικάνικο κράτος από τη μεριά του κλαψουρίζει λίγο ότι "προσπαθεί, αλλά δεν τα καταφέρνει" και μοιράζει πάσες στους άμεσα ενδιαφερόμενους, υπονοώντας ότι δεν πρόκειται για πρόβλημα αποκλειστικά και μόνο του Μεξικού. Με κάτι τέτοιες τριπλές, καταφέρνει να σσεπώνει διάφορα "κονδύλια" και να στέλνει τα τσακάλια των μεξικανικών ενόπλων δυνάμεων για εκπαίδευση στο γείτονα, που όπως και να το κάνεις μια άλφα εμπειρία την έχει. Κάτι μας θυμίζουν όλα αυτά...
3. "Ποτέ δεν ρώτησα το σύζυγό μου πού δούλευε. Ποτέ δεν θέλησα να μάθω. Ο άντρας μου έφερνε λεφτά στο σπίτι, ήταν καλός μαζί μου και με τα παιδιά. Αλλά δεν είναι κανείς χαζός και πάει το μυαλό του σε διάφορα. Γι' αυτό μόλις άκουσα τους πυροβολισμούς ήξερα πως ήταν για εκείνον", δήλωσε σε ισπανική εφημερίδα μια κάτοικος της Σιουδάδ Χουάρες λίγο μετά τη δολοφονία του συζύγου της από "αγνώστους".
4. Κάτι αντίστοιχο συνέβαινε σε διεθνές επίπεδο και σίγουρα (τηρουμένων των αναλογιών, πάντα) στην Ελλάδα. Η μεγάλη και βίαιη αλλαγή στην ταξική σύνθεση της ελληνικής κοινωνίας που πραγματοποιήθηκε με τη μαζική έλευση χιλιάδων μεταναστών από την Αλβανία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης από τη μία όρισε το "τι σημαίνει εργάτης" και από την άλλη διευκόλυνε τη δημιουργία της κοινωνίας μαφίας. Του κανιβαλικού αυτού μορφώματος που μέθυσε στο hype του "αλέθω τους πάντες και τα πάντα τώρα που μπορώ" και σήμερα εν μέσω κρίσης, δηλαδή γενικού hang over, τρώει κατακέφαλα τις "παρενέργειες"...
5. Στην πλειοψηφία τους ήταν νεαρές γυναίκες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις δέχτηκαν κάθε μορφή βίας και αποτέλεσαν τον ορισμό του υποτιμημένου κομματιού της εργατικής τάξης. Γιατί εκτός όλων των άλλων (εξαντλητική και σχεδόν απλήρωτη εργασία, άθλιες συνθήκες ζωής...) είχαν να αντιμετωπίσουν και τη βίαιη συμπεριφορά ορισμένων αντρών (σε πολλές περιπτώσεις του περιβάλλοντός τους) που θεωρούσαν ότι αυτή η "χειραφέτηση" πάει πολύ. Για πολλούς η εισοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας μεταφραζόταν σε απειλή της φαλλοκρατικής κοινωνικής ισορροπίας και πολύ "απλά" έφταναν στο σημείο να τις δολοφονούν. Από το 1993 και μέχρι σήμερα έχουν δολοφονηθεί (από διάφορους και για διάφορους λόγους) σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία πάνω από 400 και σύμφωνα με τους κατοίκους περισσότερες από 5.000 γυναίκες, ενώ εκατοντάδες (για άλλους χιλιάδες) αγνοούνται. Τα εγκλήματα παραμένουν σε μεγάλο βαθμό "ανεξιχνίαστα" ή συνδέονται αυθαίρετα και για λόγους προφανούς ευκολίας με την αντιπαράθεση μεταξύ των καρτέλ ναρκωτικών. Τα θέλανε και τα πάθανε, εν ολίγοις...

Το soundtrack της σκοτεινιάς...

Τόσο άνετος και χαλαρός ο κύριος Χοακίν Γκουζμάν, γνωστός και ως "ο Κοντός" (*El Charo*), πώς να μη γίνει πηγή έμπνευσης; Τα "ηρωικά κατορθώματά" του, άλλωστε, δεν έχουν τέλος: μεγαλοναρκέμπορος με περιουσία ενός και πλέον δισεκατομμυρίου δολαρίων, καταζητούμενος πρώτης γραμμής από το μεξικανικό και το αμερικανικό κράτος (έχει επικηρυχθεί για 7 εκατομμύρια δολάρια, τα 2 από τα οποία τα προσφέρουν οι Η.Π.Α), δημοφιλής στην τοπική κοινωνία για τη "γενναιοδωρία" του και "καρδιοκατακτητής" με ιδιαίτερη προτίμηση στις νεαρές καλλονές (όπως τη 18χρονη που πρόσφατα παντρεύτηκε, για να έχει μια παρέα για τα γεράματα, βρε αδερφέ). Αυτός, λοιπόν, ο 52χρονος "επιχειρηματίας" με το μισθοφορικό του στρατό να τον προστατεύει από τις κακοτοπιές, με τις γνωριμίες του (οι "κακοπροαίρετοι" λένε ότι έχει πάρε δώσε με διάφορους πολιτικούς) και ένα ολόκληρο δίκτυο πληροφοριοδοτών να τον ενημερώνουν (με το αζημίωτο, βέβαια) για επικείμενες επιχειρήσεις του στρατού και της αστυνομίας, θεωρείται από μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού "λαϊκός ήρωας". Γιατί στο κοινωνικό φαντασιακό εκείνος που τα βάζει με την αστυνομία και της ξεφεύγει, που κατορθώνει να ξεγελάσει τους "γκρίνγκος" οι οποίοι τον καταδιώκουν και πρωταγωνιστεί σε ιστορίες γεμάτες ίντριγκες και πάθη, αξίζει να μνηστείται. Αξίζει για πάρτη του να γραφτούν τραγούδια ("*narcocorridos*"), να σπηθούν προτομές και να λατρεύεται ως "άγιος". Λαϊκή κουλτούρα στα χρόνια της σύγχυσης και της ταξικής ήττας, δηλαδή...